

Λόγος, Ομιλία και Πρόοδος παιδιών προσχολικής ηλικίας (Β')

/ Πεμπτούσια

Συνεχίζουμε το αφιέρωμά μας με παρουσίαση ανά ηλικιακές ομάδες των αναπτυξιακών σταδίων εξέλιξης λόγου και ομιλίας των παιδιών, παράθεση των τρόπων ενίσχυσής τους και παρουσίαση των ενδείξεων εκείνων που θα πρέπει να δημιουργήσουν ανησυχία στους γονείς και να λειτουργήσουν ως κίνητρο για περαιτέρω μελέτη, ενδεχομένως με τη βοήθεια κάποιου ειδικού. Στο παρόν, 2^ο μέρος του αφιερώματος ασχολούμαστε με παιδιά ηλικίας έως και δύο ετών.

Πριν ξεκινήσω, θέλω να σας αναφέρω πως η πορεία του κάθε παιδιού θα είναι πολύ ξεχωριστή στο ρυθμό και στην διαδικασία καθώς μεγαλώνουν σε διαφορετικά περιβάλλοντα και βέβαια κάθε παιδί θα φέρνει κάτι δικό του στη διαδικασία, θα έχει διαφορετικό αναπτυξιακό, ιατρικό, οικογενειακό ιστορικό κ.τ.λ. Βέβαια όλα τα παιδιά ακολουθούν κοινά σημεία που μας επιτρέπουν να ελέγχουμε αν εξελίσσονται όπως αναμένεται. Άλλα παιδάκια θα προχωρούν πιο γρήγορα και άλλα πιο αργά αλλά και τα δύο θα είναι αποδεκτά εφόσον ακολουθούν τον μέσο όρο της ηλικίας τους.

Παιδιά ηλικίας έως 1 έτους:

Από την πρώτη κιόλας εβδομάδα το μωρό επικοινωνεί με τους γονείς του με μη λεκτικούς τρόπους καθώς έχει γεννηθεί με την έμφυτη ικανότητα να δέχεται και να ανταποκρίνεται σε γλωσσικά μηνύματα καθώς και να επικοινωνεί με το κλάμα, το χαμόγελο και τη γλώσσα του σώματος. (από την κοιλιά της μαμάς κιόλας έχει βρεθεί πως το έμβρυο ανταποκρίνεται σε συχνότητες ήχων που αντιστοιχούν στην ανθρώπινη ομιλία).

Μέχρι τους 6 μήνες αντιδρά στους ήχους, στρέφει το κεφάλι, κοιτάει προς την πηγή ενός ήχου, διαφοροποιεί τους ήχους, κάνει βλεμματική επαφή. Όλες οι μαμάδες νοιώθουν πως μιλάνε με τα παιδιά τους ακόμα και αν αυτά δεν έχουν λέξεις. Και αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί ωθεί τη μητέρα να ανταποκρίνεται και να αποκρίνεται στο παιδί της με λόγια και εκφράσεις που ενισχύουν το βρέφος στην εξέλιξη της μίμησης και μετέπειτα της λεκτικής επικοινωνίας. Σε αυτή την φάση να μιλάτε ήρεμα και απλά, να τραγουδάτε στο βρέφος, να μεγαλοποιείτε τις εκφράσεις του προσώπου και του σώματος σας, να επαναλαμβάνετε ήχους που κάνει και να μεταφράζεται όσα κάνει και νοιώθει.

Έτσι σιγά-σιγά το παιδί μέχρι το 12^ο μήνα της ζωής του καταλαβαίνει γνώριμες λέξεις, πολύ απλές οδηγίες, γνώριμα τραγουδάκια, λέει μαμά, μπαμπά ανταποκρίνεται και ακούει το όνομα του, ζητάει με το να πλησιάζει αυτό που θέλει, σπρώχνει μακριά ότι δε θέλει, χαιρετάει, χαμογελά, φωνάζει για να τραβήξει πάνω του την προσοχή. Εκφράζεται με ήχους, λέξεις, απλές φράσεις, χειρονομίες και τη γλώσσα του σώματος. Σε αυτή τη φάση βοηθήστε το παιδί σας να καταλάβει ότι τα πάντα είναι λόγος, ότι η επικοινωνία επιβραβεύει, ότι είναι χαρά, ότι είναι σχέση.

Ακούμε και απαντάμε πάντα στο παιδί όταν αυτό εκφράζεται, όπως κι αν εκφράζεται. Πλέκουμε με απλό, σύντομο, ήρεμο και μελωδικό λόγο κάθε μας κοινή στιγμή. Βοηθάμε το μωρό να ανακαλύψει την διασκέδαση και τη χαρά της επικοινωνίας ενθαρρύνοντας κάθε αμοιβαία στιγμή προσοχής και αλληλεπίδρασης. Ονομάζουμε οικεία άτομα και πράγματα, μιλάμε για τους ήχους που ακούει, αυτά που μυρίζει και αισθάνεται. Δίνουμε πάντα χρόνο και παύσεις για να ανταποκριθεί. Μοιραζόμαστε τα ενδιαφέροντα του.

Αποφεύγουμε κάθετα την τηλεόραση γιατί δεν είναι πραγματική επικοινωνία. Χρησιμοποιούμε παιχνίδια που ενεργοποιούν τις αισθήσεις, τα τραγούδια και την μελωδία. Τα τραγούδια ενισχύουν την προσπάθεια για εξέλιξη του λόγου, εμπλέκουν όλες τις αισθήσεις και ειδικά τον κινητικό συντονισμό. Παιχνίδια που ενισχύουν την διαδοχικότητα κτλ (κούκου-τσα, μπάλα πάρε-δώσε κτλ).

Ανησυχητικές ενδείξεις: Αν το παιδί δεν μπορεί να διατηρήσει βλεμματική επαφή, δεν συγκεντρώνεται στην πηγή των ήχων, είναι πολύ ζωηρό ή πολύ νωθρό, δεν προσπαθεί να επικοινωνήσει μη λεκτικά, δεν δείχνει ενδιαφέρον για αυτά που λέτε, ελέγχουμε την ακοή και συμβουλευόμαστε κάποιον ειδικό. (παιδίατρο, λογοπεδικό)

Από 1 έως 2 έτη:

Το παιδί που έχει συμπληρώσει **το 1^ο έτος της ζωής του** συμμετέχει ενεργά στην επικοινωνία με όλα τα μέσα. Έως 18 μηνών, περίπου, πρέπει να καταλαβαίνει απλές προτάσεις, να ονομάζει καθημερινά και οικεία αντικείμενα. Λέει «όχι» για να αρνηθεί, να χρησιμοποιεί επικοινωνιακές λέξεις όπως «αυτό», «πάλι», «εκεί». Ο λόγος του παιδιού εμπλουτίζεται συνεχώς με καινούριες λέξεις και μπορεί να μην τις προφέρει καθαρά, αλλά **σημασία έχει «τι λέει» και όχι «πώς το λέει» σε αυτή την ηλικία**. Ίσως επίσης αρχίζει να συνδυάζει και δύο λέξεις για αυτά που θέλει π.χ. «μαμά νερό», «μπαμπά βόλτα» και του αρέσει να επαναλαμβάνει αυτά που ακούει.

Σε αυτή τη φάση οι γονείς μιλάμε κανονικά αποφεύγοντας τα «μωρουδίστικα», ενθαρρύνουμε το λόγο, εμπλουτίζουμε και εξηγούμε, μιλάμε για τα πράγματα, για τα χρώματα για όλα όσα είναι στην προσοχή του παιδιού. Του δίνουμε βιβλία.

Ανησυχητικές ενδείξεις: Αν το παιδί αυτής της ηλικίας δεν δείχνει ενδιαφέρον για αυτά που λέτε, δεν του αρέσει να παίζει παιχνίδια μαζί σας, δεν προσπαθεί να επικοινωνήσει ούτε με χειρονομίες, μιμήσεις ή λέξεις και η ομιλία του δεν συνεχίζει να εξελίσσεται ως προς τα φωνήματα, αλλά μένει στάσιμη ή χειροτερεύει ή σταματάει να μιλά συζητάμε με κάποιον ειδικό.

Έως δύο χρόνων το παιδί καταλαβαίνει σύνθετες οδηγίες, λέει το όνομα του και χρησιμοποιεί προτάσεις με 2-3 λέξεις. Γνωρίζει και συμμετέχει περισσότερος σε καθημερινές δραστηριότητες, εμπλουτίζει το λεξιλόγιο του σε ρήματα και ουσιαστικά καθώς και επίθετα (μεγάλο, μικρό κτλ). Το παιχνίδι του έχει πιο πολύ φαντασία και δημιουργικότητα, εξελίσσει την ομιλία του ως προς τα φωνήματα.

Σε αυτή την ηλικία εμπλουτίστε το λεξιλόγιο (ουσιαστικά, ρήματα, επίθετα), εξηγήστε λέξεις, γνώσεις, συζητήστε για συναισθήματα και δώστε λογικές εξηγήσεις για τον κόσμο και το περιβάλλον. Μιλάμε λογικά χωρίς μωρουδιακά και υποκοριστικά. Διορθώνουμε επαναλαμβάνοντας τις λεξούλες και τις φράσεις του σωστά και προσθέτουμε περισσότερες πληροφορίες. Παραδείγματος χάρη: «σκύλος μαμ»...«ο σκύλος πάει να φάει» ή «το φαγητό του σκύλου». Αν χρησιμοποιήσει λάθος φώνημα π.χ. /τότα/ αντί για κότα, διορθώνουμε με τον ίδιο

τρόπο αφού ολοκληρώσει την κουβέντα του. Διαβάζουμε παραμύθια, ακούμε το παιδί και του δίνουμε χρόνο να μιλήσει. Το παιχνίδι θα είναι τρόπος μάθησης και σχέσης. Επενδύστε πολύ στο χρόνο του παιχνιδιού και στην ποιότητα όχι την ποσότητα των παιχνιδιών.

Ενδείξεις: Σε αυτή την ηλικία ζητάμε βοήθεια αν το λεξιλόγιο του παιδιού είναι πολύ περιορισμένο, δεν έχει αρχίσει να συνδυάζει λεξούλες για να φτιάξει σύντομες προτάσεις, δεν εκτελεί απλές οδηγίες και η ομιλία του είναι ιδιαίτερα δυσκατάληπτη δηλ. συγχέει πολλά φωνήματα.